

Ամէն օր կհրատարակի : — Հատը առ այժմ 20 փարայ է : — Մայրաքաղաքիս մէջ բաժանորդ ըլլալու զորք 40 զրշ. պիտի վճարէ 100 թաւոց համար . իսկ դաւառաց մէջ 45 զրշ. դարձեալ 100 թաւոց համար . թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Լրագրիս վերաբերեալ նամակ և ուրիշ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի Կոստանդնուպօլիս Մահմալու փաշա Գաշիգէի խան վերի յարկը թիւ 9 :

ՔԱՂՈՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ

Անցեալ չորեքշաբթի օրը բարձր Գիւլատ փաշայի ապարանքը կոչուի մը տըր-ուսեցաւ ի պատիւ մայրաքաղաքիս անդղեական նորընտիր դեսպանին : Սերկայ էին Բ. Գրան բարձրաստիճան պաշտօնեայք և օտար տէրութեանց ներկայացուցիչք , բաց ի Ռուսիոյ՝ Բրուսիոյ և Յունաստանի դեսպաններէն :

— Արսուի թէ , զօրապետ Լյօմէր փաշան անձնական տկարութիւն ունենալուն համար կրկնէն դարձեր է , և թէ՛ յաջորդէր է Հիւսէյին փաշան , Բուսիլի բնակին հրամանատարութիւնը Հալիմ փաշային յանձնուելով :

Բարձր . Մեծեպարքոսն կրետացոց երկրորդ յայտարարութիւն մ'ալ ուղղելով՝ ծանուցեր է թէ , ըստ որում ազըստամբ կայսերական կառավարութեան զըթութեան շնորհները չեն ճանչնար : անոր համար այսուհետեւ դարձեալ պիտի սխիւն պատերազմական խստութիւնք , և թէ ձեռքը զենքով բռնուողը պատերազմական առեանի առջև քաշուելով հրացանի պիտի բռնուի :

— Թուրքի իշխանը՝ երեք չորս փաշայ , իրեն վերջին ապստամբութեան տեղ

եակ եղողներ , մահուամբ պատժած

լով՝ հիւպատոսք իրեն գացեր ու բողոքեր են :

— Կիւրակէ օրը Պէյօղլուի յունաց եկեղեցւոյն մէջ՝ զօհրանական աղօթք կարգացուցաւ Յունաստանի Գէորգ-թաղաւորին ամուսնութեան առթիւ , ի ներկայութեան Ռուսիոյ Յունաստանի և Տանիմարքայի դեսպանաց : Աւարտմանէն յետոյ , հելլենք շէնքեր են :

— Սաղըղի կառավարիչ՝ անուանեցաւ Թէքիրտաղի նախորդ կառավարիչ Բամգիէֆէնտին :

— Թէքիրտաղի կառավարիչ անուանեցաւ Սաղըղի նախորդ կառավարիչ Մուսթաֆա փաշան :

— Իզմիրէն Այալն հեռագրական թէլին շինութիւնն աւարտած ըլլալով , հաշորդակցութիւնք սկսեր են :

— Մայրաքաղաքիս աստրիական դեսպան Պ . Բրօքէշ իւր կառավարութեան կողմանէ լիազօր դեսպան անուանեալ ըլլալով , երկուշաբթի օրը պատիւ ունեցաւ օչոս . Սուլթանին ներկայ սնալու և իւր նոր վկայաւորը մատուցանելու , և յետոյ Բ. Գուլը դնաց՝ մեծ դեսպանաց յատկացեալ հանդիսիւ ընդունուելով :

— Դանուբեան կուսակալութեան մէջ ի պաշտօնէ ծանուցուեր է թէ՛ այսուհետեւ

տե օսմանեան լիբան 100 զրուէն աւելի տուողը դրամական պատժոյ պիտի ենթարկի :

— Կըսուի թէ՛ ի խնդրոյ Եմերիկայի օսմանեան դեսպանին, Նիւ Իօրքի Եւէպէնտէր պիտի անուանի շատոնց ի վեր Լմերիկա գտնուող մեծարգոյ Պ. Խաչատուր Ոսկանեան :

Դեսպանը տմերքական լրագրաց մէջէն մէկ քանի հատուածներ Բ. Գուռը ղըկիր է, որոնք Պ. Ոսկանեան գրած է եղեր՝ ամերիքական լրագրաց մէջ Կրետէի վրայ հրատարակուած սուտ ու սխալ տեղեկութեանց դէմ :

— Լըզլնկեանէն գրուած և մայրաքաղաքիս Իսթանպուլ լրագրոյն երէկուան թուոյն մէջ հրատարակուած նամակ մը մանրամասն պարագաներով կպատմէ քաղաքին կայսերական թղթատարութեան տնօրէնին անհաւատարմութիւնը : Վաճառորդը կհաստատէ թէ տնօրէնը նա՛մակաց համար որդեալ գիներէն աւելի ստակ առնելով, վաճառականութեամբ ղըաղող և որեւէ թղթակցութիւն ունեցող անձինքն այսպէս կստիպէ որ իրենց ղըսութիւնները շատ անգամ ուրիշ միջոցներով ղըկեն, որով արքունի գանձուն քիչ փաս չըլար և միանգամայն ի հարկէ գանդատանաց տեղի կուտայ : — Եսկէց ղատ, նամակագիրն յատկապէս կնշնակէ թէ լրագիր մը տիրոջը Հյանձնուիք մինչև որ 40 փարայ վարձ չառնուի, մինչդեռ լրագրոյն փոխադրութեան վարձն արդէն վճարուած է :

Մէկ կողմանէ երբ կայսերական բարեխնամ կառավարութիւնը նորանոր տնօրինութիւններով կջանայ դիւրացնել հասարակաց ամեն տեսակ յարաբերութիւնները, արդարեւ խիստ ցաւալի է տեսնել որ Լըզլնկեանի, ինչպէս նաև Տրապիզոնի թղթատարութեան տնօրէնը ըստ նա-

մակագրին, հաւատարմութեամբ չեն ծառայեր և կառավարական գանձուն ու հասարակաց փաս ու դժուարութիւն կպատճառեն :

Տաճկաստանի մէջ ընթերցասիրութեան ճաշակը տակաւին նոր մտած ժամանակ, լրագրի մը փոխադրութեան վարձէն աւելի ստակ առնելն ալ քիչ փասակար չէ : Եյսպէս լրագիրը ընթերցող չեն ունենար դաւառաց մէջ, որովհետեւ բաժանորդին խիստ ծանր կուգայ ամեն անգամ լրագիրն ընդունած ատենը օրինաւոր վարձէն աւելի ստակ վճարելը :

Ետնք այնպիսի պարագաներ են, որոնք արդէն կայսերական կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւած են : Ուստի վտահ նմք որ ի պաշտօնէ քննուելով այս դատապարտելի ամբաստանութիւնը, շուտով իրենց պաշտօնէն կմերժուին թըղթատարութեան անհաւատարիմ գտնուող գործակալք, և անոնց կյաջորդեն հասարակաց շահուն և հետեւորար կառավարական գանձուն օգտին ուշադիր անձինք :

ՀՆՈՒԳՐԱԼՈՒՐԷ

Ֆիօրէնցայի մէջ տարաձայնութիւն կայ եղեր թէ՛ Իտալիոյ կառավարութիւնը, ղէնքի պիտի կանչէ ասկէց յառաջ առժամանակեայ կերպով արձակեալ զօրքը :

— Պայպական զօրքը յաղթեր են Կարիպալտին հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող կամաւորաց :

— Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնայն Իտալիոյ կառավարութեան ղըր կած ծանուցադրին մէջ յայտներ է թէ՛ Իտալիա կսխալի թէ որ յուսայ թէ Հռոմ զօրք ղըկելուն համար Գաղղիոյ հաճութիւնը կստանայ :

— Կարիպալտի 3000 կամաւորաց հետ Հռոմայ երկրէն ելնելու դիտաւորութեամբ :

ևտ դարձած տակնը՝ ճամբան 12 հազարի չափ պապական զորաց պատահեր, և բաւական սաստիկ կոռուէ մը յետոյ՝ Խտալիա փախեր ու իւր բնակութեանը սահմանուած Գարրերա կղզն քաշուեր է :

ԸՆԳՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ ՀԹՈՎՄԵՆՈՒՆ ԱԶԳԱՅՈՒՆ

Եյս օրերս հռովմական ազգայնոց ուշադրութեան ու խօսակցութեան՝ կարեւոր նիւթ մ'ենզած է անցեալ ուրբաթ օրը Բեքա դեր . Հասունեանի կաթողիկոսաբանը գումարուած Ընդհանուր Թողովմը : Մէծմուտ՝ որ իբրեւ հռովմական լրագիր պարտաւոր է նախ քան զամենայն իւր ընթերցողաց հաղորդել հռովմական ազգայնոց շարժումներն ու դէպքերը, զարմանալի է որ իւր այս պարտաւորութիւնը բոլորովին չկատարելով՝ կամ խիստ քիչ կատարելով՝ շարաթ աւուր թուոյն մէջ միայն նոյն ժողովոյն գումարումն ու ցըրուելը նշանակելով անցեր է, և Լուսաւորչական մասին դառով՝ բազմաթիւ տողերով յօդուած մը գրել չէ դանդաղեր ազգային կառավարութեան եղանակին, Հեւանդանոցի արդի մատակարարութեան վրայ, եւայլն : Երգարեւ զարմանալի է Մէծմուտի այս ընթացքը, որ զանց առնելով իր բուն պարտաւորութիւնը՝ իրեն համար իբրեւ օտար համարելի պարտաւորութիւն մը յանձն կառնու և յաճախ Լուսաւորչական մասին ընթացքը կքըննադատէ, և ազգասիրական դիմակաւուսաւորչականաց խրատներ կուտայ ու ելից ու մտից ճամբաներ կցուցնէ : Մէծմուտի այս ընթացքը մեր զարմանքը երբեք չպիտի դրուէր, եթէ տեսնէինք որ նա առ հռովմական ազգայինս ունեցած լրագրական պարտաւորութիւնը անթերի կկատարէ : — Բժիշկ, բժշկեա՛ նախ զանձն քո :

Թերեւս առաջիկայ շաբաթ օրը Մէծմուտի մէջ յիշեալ ժողովոյն վրայ տեղեկութիւններ կարգացուին . բայց հետաքրքրաց համար դժուարին ըլլալով տակաւին սպասել, մենք փութացինք մաննակցիլ մեր բարձրապատիւ պաշտօնակցին կրկնք աշխատութեան, և հետեւեալ տեղեկութիւնը՝ որչափ կարելի էր, ստացանք : Եհա՛ կհրատարակեմք, դարձեալ սպասելով Մէծմուտի շաբաթ աւուր թուոյն : յուսալով որ թերեւս այսպիսի կարեւոր դէպք մը առանց մանրամասն նշանակութեան չթողուր և իւր փորձառութեանց խորհրդածութիւններն ու խրատներն ալ աւելցունելու չնորհ կընէ յօդուած հռովմական փրեւի ազգայնոց :

Մեր լսածին նայելով, դեր . Հասունեան՝ իւր Գերապայծառութեան վրայ Գերերջանիութիւն (կաթողիկոսութիւն, Արիւկիոյ) և Պատրիարքական իշխանութիւն մ'ալ աւելցած ըլլալը կրօնական հանդէսներով հռչակելէն յետոյ, փափաքելով որ բոլոր հռովմական ազգայնոց ալ հանդիսաւոր կերպով ծանուցանէ, իւր կողմանէ 40 ի չափ անձանց հրաւիրագիր ցրուեր է : Հրաւիրեալներէն միայն 80 ի չափ անձինք ժողովուրդն անցեալ ուրբաթ, ուր դեր . Հասունեանն ալ ներկայ գտնուելով փութացեր է երեւան հանել հրովարտակ մը՝ որով իւր պատրիարքական իշխանութիւնը կհաստատուի եղեր : — «Երկայ գտնուողներուն մէջէն, բոլոր ազգիս և տէրութեան ծանօթ նշանաւոր Գերդաստանի մը մէկ երեւելի անդամը, այսինքն վսեմ Միհրան պէյ Տիւղեան յայտներ է թէ՛ Բանին որ այս ամենը ի գործ կգործին առանց կանխաւ ազգին հաճութիւնն ստանալու, ուստի աւելորդ է ժողով կազմել ու եղած լինցած գործերը յայտնել » : Եյս ազնուական ու նշանաւոր Ընձին այս անակնկալ ձայնը մեծ ազդեցութիւն ընելով

ներկայ եղողներուն վնայ, ինչպէս ինքն նոյնպէս և ամենքը ցրուեր են անյապաղ: Գեր. Հասունեան շուարեր մնացեր, և կրտուի թէ հաղիւ հաղ միկթարուեր է հոն գտնուող մէկու մը յուսադրական խօսքերովը:

Հատ մեզ այս պարագայիս մէջ գիտողութիւն ընել աւելորդ է: Վսեմ. Տիւղեան պէյը երկու բառով հասկցուցեր է Հռովմէական ազգայնոց մէջ եղած վեր պանքն. երկու բառով հասկցուցեր է թէ այսուհետեւ առանց ազդին հաճութեան որ և է դորձ մը կատարելը ապօրինաւոր է. երկու բառով հասկցուցեր է թէ ազգային գործոց համար Ազգին հաճութիւնն ստանալու է: Ազնիւ դադափար մը, որ արդի բոլոր քաղաքակիրթ ազգաց սիրելին է, և այս դադափարին դորձադրութեամբ միայն ազգ մը կրնայ թօթմել միապետական անկրկի լուծը, և զէպի ազատութիւն ու յառաջագիմութիւն քայլ առնուլ: Ազգային հաճութիւն, ազգային ընտրութիւն, — այս պէտք է ըլլայ լուսաւորութեան շաւղի մէջ գտնուող կամ գտնուելու փափարող ազգի մը սկզբունքը:

Տեսնե՛ք, Մէծմուռ ինչպէս կ'պատմէ այս նշանաւոր գէպքը, և ինչպէս կ'իմաստասիրէ:

Նաև՝ Մէծմուռայի վաղուեան կամ շարժաւոր թերթէն կուզենք իմանալ թէ Հռովմէական ազգայնոց մէջ արդարեւ ստորագրութիւն բացուած է, գեր. Հասունեանի աշխարհական ինքնընտիր պատրիարքութեան գէմ Բ. Դրան բողոքելու համար:

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆԵՐ

Ընողջաբանութիւն անուն ամենաօգտակար զբոսիլը բոլոր ազգայնոց գիւրտմատչելի ընելու համար, զինք ութնէն չորս

ղրուել իջած, կ'ախուրի Մահմուտ — փայլ Գալաթի — խանի դրան քով զրաւաճառ Գ. Իէօրի խանութը:

Գ. Տիշրան Կ. Բամպըքճեան բխնոի մէկ քանի երեւելի դորձարանաց հեղափոխութիւն ընելով, շատ մը բխնոներ բերել տուած ու իր տունը շտեմարանած է, որ է Պէյօղլու Գրնաուլա փողոց թ. 24: Տեսնել ու ծախու առնուող ուղղողները կ'հրաւիրուին դարձեալ Պէյօղլու Տիւղեանց տանը գիմնը յատկապէս որոշուած տեղը: Գիները աժան ու ընտիր տեսակէն ըլլալով, անտարա կոյս շատ քիչ պիտի ըլլան ծախու առնողները:

Օրագիրս ձեռքէ ծախուելէ գատաւ այժմ կ'գտնուի նաև Մահմուտ փաշա Գալաթի խանի քովի դրաւաճառի խանութը, Մէրճանը Կարգարեանի և Մահմուտ փաշա Գալաթեանի խանութները: Պահէէ դափուէ Իհիսայի զէպ զբօսարանը: Պէշիկմաշ ծխով ծառ պիտրոս ազգային խանութը: Տիւղեան Եօլլին Օգըրէքին զուլը Սուլթան Պայագիտին (Թիւրպէին) դամբանարանին գիմնը դաւաճական տաճկերէն լրագրաց կեդրոն և Օսմանեան ընթերցարանը: Տակաւի ուրիշ տեղեր ալ պիտի որոշուին:

Թանգարան Կիւլիկոյ. Հարոյ առաջին Եւրոպական-Եւրոպական հոգեկան. Տեոր Ի Մեծարդոյ Տոքթոր. Մ. Բ. Իւլի. Ճեանի աշխատագիրութեամբ, այս անունով աւտրոյ մը հրատարակի սկիսու, որ բոլոր դրաւաճառող խանութները կը ծախուի ի գին 60 փարայ:

ՏԵՐԹԵՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԴՅՈՒՆ
ՏՊԱՐԱԹԻՒՆ Ե. Յ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ